

Boendesocial riktlinje

Antagen av omsorgs-
och arbetsmarknadsnämnden: 2020-12-09 § 133
Ansvarig sektor: Sektor arbete, trygghet och omsorg
Ikraftträdande: 2020-12-09
Giltighetstid: Gäller tills vidare
Revideras: Senast fyra år efter ikraftträdande
Diarienummer: OAN.2020.316

Ansvarig handläggare Enhetschef mottagningsenheten

Innehåll

<u>1</u>	<u>Inledning och syfte</u>	<u>3</u>
<u>2</u>	<u>Allmänt</u>	<u>4</u>
	<u>Kommunalt ansvar</u>	4
	<u>Eget ansvar</u>	4
	<u>Socialtjänstens ansvar</u>	4
	<u>Anskaffande av bostad</u>	5
	<u>Akut tak över huvudet</u>	6
<u>3</u>	<u>Definitioner av viktiga begrepp</u>	<u>7</u>
	<u>Allmänna svårigheter på bostadsmarknaden</u>	7
	<u>Boende</u>	7
	<u>HVB/Hem för vård eller boende</u>	7
	<u>Livsföring i övrigt</u>	7
	<u>Referenslägenhet</u>	8
	<u>Jourlägenhet</u>	8
	<u>Speciella svårigheter på bostadsmarknaden</u>	8
	<u>Skyddat boende</u>	9
	<u>Skälig levnadsnivå</u>	9
	<u>Socialt kontrakt</u>	9
	<u>Gemensamhetsboende</u>	10
	<u>Stödboende för vuxna</u>	10
	<u>Stödboende för barn och unga 16-20 år</u>	10
	<u>Bostad med särskild service (BmSS) enligt LSS</u>	10
	<u>Korttidsboende enligt SoL</u>	11
	<u>Särskild boende enligt SoL</u>	11
<u>4</u>	<u>Grundläggande förutsättningar</u>	<u>13</u>
	<u>Bistånd till akuta behov, och bistånd till anskaffande av bostad</u>	13
	<u>Speciella och allmänna svårigheter på bostadsmarknaden</u>	14
	<u>Att finna, få eller behålla en bostad</u>	14
	<u>Förutsättningar för rätt till bistånd för anskaffande av bostad</u>	15

<u>5</u>	<u>Att söka bostad/allmänna förutsättningar på bostadsmarknaden.....</u>	<u>16</u>
	<u>Varierat söksätt.....</u>	16
	<u>Söktid.....</u>	18
<u>6</u>	<u>Akut tak över huvudet.....</u>	<u>19</u>
	<u>Kriterier för rätten till bistånd.....</u>	19
	<u>Exempel på bistånd.....</u>	20
	<u>Biståndets utformning.....</u>	22
<u>7</u>	<u>Exempel på bistånd och annat stöd.....</u>	<u>23</u>
	<u>Bistånd vid speciella svårigheter att finna en bostad.....</u>	23
	<u>Bistånd vid speciella svårigheter att få en bostad.....</u>	23
	<u>Bistånd vid speciella svårigheter att behålla en bostad.....</u>	24
	<u>Annat stöd från samhället med betydelse för möjligheten att finna, få och behålla en bostad.....</u>	25
<u>8</u>	<u>Olika grupper.....</u>	<u>26</u>
	<u>Barnfamiljer.....</u>	26
	<u>Missbruk.....</u>	26
	<u>Våld i nära relationer, brottsoffer, hedersrelaterat våld.....</u>	27
	<u>Före detta ensamkommande flyktingbarn som blivit myndigt.....</u>	27
	<u>Anhöriginvandring ensamkommande barn.....</u>	27
	<u>Mottagande av nyanlända.....</u>	28
	<u>Unga efter att vård upphört.....</u>	28
	<u>Människor med funktionsnedsättning och/eller psykisk ohälsa.....</u>	29
<u>9</u>	<u>Vräkningsförebyggande arbete.....</u>	<u>30</u>
	<u>Hyresskulder.....</u>	30
	<u>Störningar.....</u>	30
	<u>Barnets bästa.....</u>	31

1 Inledning och syfte

Sektor arbete, trygghet och omsorgs verksamheter i Ale kommun saknar uppdaterad riktlinje för boendesociala ärenden. I varje kommun ska det finnas en riktlinje som enheterna inom respektive verksamhet har att följa och utgå ifrån när rutin för den enhetsspecifika handläggningen ska tas fram. Riktlinjen antas av nämnden i kommunen. Kommunens riktlinjer ska utformas så att de är förenliga med lag, förarbeten och rättspraxis. Syftet med riktlinjen är att skapa enhetlighet i synsättet vid handläggning och arbete i ärenden inom området.

2 Allmänt

Kommunens bostadsförsörjningsansvar styrs av Lag (2000:1383) om kommunernas bostadsförsörjningsansvar. Socialtjänsten har ett ansvar att utreda bistånd enligt 4 kap. 1 § Socialtjänstlag (2001:453) (hädanefter förkortad SoL), akut bistånd enligt kommunens yttersta ansvar som följer av 2 kap. 1 § SoL samt via 9 § Lag (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade (hädanefter förkortad LSS).

Kommunalt ansvar

Varje kommun ska enligt Lag (2000:1383) om kommunernas bostadsförsörjningsansvar planera för bostadsförsörjningen i kommunen. Syftet med planeringen ska vara att skapa förutsättningar för alla i kommunen att leva i goda bostäder och för att främja att ändamålsenliga åtgärder för bostadsförsörjningen förbereds och genomförs.

Eget ansvar

Varje kommuninvånare har ansvar för att ordna sin egen bostad, utifrån de förutsättningar som råder på bostadsmarknaden. Det kan till exempel handla om att skriva in sig i olika bostadsköer, söka bostäder på den allmänna bostadsmarknaden, ta hjälp av sitt nätverk, samt att anpassa sin bostad och det geografiska området för sitt bostadssökande efter rådande omständigheter.

Socialtjänstens ansvar

Socialtjänsten har inget generellt ansvar att ordna bostad/boende åt samtliga bostadslösa. Socialtjänsten ska dock utreda enskildas ansökningar enligt gällande lagstiftning. Det finns

särskilda grupper för vilka Socialtjänsten ska bevilja hjälp till bostad eller boende och det finns situationer där Socialtjänsten kan bevilja olika former av bostadsinsatser.

Anskaffande av bostad

En socialnämnd har inte någon allmän skyldighet att ordna bostad men det finns en skyldighet att tillförsäkra kommuninvånarna en skälig levnadsnivå. För att socialnämnden ska ha en skyldighet att ordna boende, och inte enbart lämna bistånd för boendekostnader, krävs att sökanden saknar möjlighet att själv skaffa sig en bostad samt att denne helt saknar bostad samt tar eget ansvar för sin boendesituation.

Socialtjänsten har ingen skyldighet att hjälpa samtliga kommuninvånare att söka och få en bostad. Socialtjänsten är det yttersta skyddsnätet i samhället och ska enbart ingripa när det är absolut nödvändigt.

Socialtjänsten kan bevilja bistånd enligt 4 kap. 1 § SoL för livsföring i övrigt där anskaffning av bostad kan ingå i de fall där det är uppenbart att:

1. Den enskilde helt saknar egen förmåga att på egen hand söka bostad eller kan bevisa att hen gjort allt hen har kunnat för att lösa situationen på egen hand men till slut ändå inte kunnat lösa situationen
2. Den enskilde har speciella svårigheter på bostadsmarknaden och är bostadslös eller garanterat kommer att bli bostadslös

Akut tak över huvudet

I 2 kap. 1 § SoL framkommer att kommunen har det yttersta ansvaret för att enskilda får den hjälp och det stöd som de behöver. Socialtjänsten kan bevilja bistånd för så kallat ”akut tak

över huvudet” vilket i praktiken innebär en tillfällig boendelösning i de allra mest akuta fallen.

Akut tak över huvudet-bistånd är väldigt annorlunda jämfört med bistånd för anskaffande av bostad och de två olika formerna av bistånd utreds och bedöms separat.

3 Definitioner av viktiga begrepp

Allmänna svårigheter på bostadsmarknaden

I dessa riktlinjer definieras allmänna svårigheter på bostadsmarknaden som allmänna, generella svårigheter som alla eller många av de som söker bostad berörs av. Det kan handla om svårigheter att anskaffa eller byta bostad på grund av bostadsbrist, svårigheter att hitta bostäder av rätt storlek och prisklass eller svårighet att bli beviljad bolån för att kunna köpa en bostad. Detta skiljer sig från speciella svårigheter på bostadsmarknaden.

Boende

Socialstyrelsen definierar *boende* (inom socialtjänstens ramar) som en organisatorisk enhet som yrkesmässigt bedriver socialtjänst i form av att tillhandahålla bostäder eller platser för heldygnsvistelse på uppdrag av socialnämnd eller motsvarande i kombination med insatser, och som har tillgång till personal med relevant kompetens för dessa insatser. Det kan t.ex. handla om stödboende, HVB, Skyddat boende, LSS-boende, SIS-boende eller servicebostad.

HVB/Hem för vård eller boende

Hem för vård och boende betyder enligt Socialstyrelsen ett boende där enskilda erbjuds heldygnsvistelse tillsammans med insatser i form av vård och behandling. Syftet med att bo på HVB är inte att den enskilde ska få någonstans att bo, utan främst att den enskilde ska få vård och behandling. Dessa riktlinjer omfattar inte HVB. HVB hanteras i separata riktlinjer.

Livsöring i övrigt

Livsöring i övrigt är ett begrepp i 4 kap. 1 § SoL. Formuleringen innehåller många olika typer av bistånd. Akut tak över huvudet och hjälp med anskaffning av bostad beviljas med

stöd i just den paragrafen i de fall då behovet inte kan tillgodoses på annat sätt (t.ex. genom att den enskilde söker bostad på egen hand) och då biståndet är nödvändigt för att den enskilde ska uppnå en skälig levnadsnivå.

Referenslägenhet

Inom Individ- och familjeomsorgen i Ale kommun är referenslägenhet ett bistånd till en enskild som kan beviljas enligt dessa riktlinjer. En referenslägenhet är ett boende i form av en omöblerad lägenhet som kan användas under en bestämd tidsperiod i syfte att få referenser vid fortsatt sökande av en bostad.

Jourlägenhet

Jourlägenheter är att jämställa med andra typer av akuta tak över huvudet-lösningar. Bistånd i form av jourlägenhet kan bli aktuellt framförallt för barnfamiljer med särskilda behov. Verkställighet i form av jourlägenhet är förknippat med samma principer som övriga akuta bistånd till tak över huvudet. Det innebär bland annat att de beslut som fattas är tidsbegränsade till korta perioder, att det ställs fortsatt höga krav på att ordna sin situation på egen hand samt att biståndet kan komma att övergå till andra akuta lösningar med kort varsel. Jourlägenhet beviljas max i två månader.

Speciella svårigheter på bostadsmarknaden

I dessa riktlinjer definieras speciella svårigheter på bostadsmarknaden som specifika individuella svårigheter som har en tydlig koppling till den enskildes möjligheter att anskaffa en bostad. Det kan till exempel handla om individers svårigheter att förstå abstrakta begrepp eller tala och göra sig förstådd vilket gör det omöjligt att på egen hand söka bostad, svårighet att behålla en bostad på grund av att individ inte klarar av att vårda sin bostad på egen hand vilket kan leda till sanitär olägenhet och avhysning, individer med svår

ekonomisk situation som gör det omöjligt att betala för sitt boende eller andra individuella svårigheter i samband med t.ex. missbruksproblematik, psykisk ohälsa, med mera. Dessa skiljer sig från allmänna svårigheter på bostadsmarknaden.

Skyddat boende

Ett *skyddat boende* är enligt Socialstyrelsen ett boende som tillhandahåller platser för heldygnsvistelse avsedda för personer som behöver insatser i form av skydd mot hot, våld eller andra övergrepp tillsammans med andra relevanta insatser.

Skälig levnadsnivå

Syftet med bistånd enligt 4 kap. 1 § SoL är att den enskilde ska uppnå en skälig levnadsnivå. En skälig levnadsnivå motsvarar en acceptabel miniminivå för den enskilde. En skälig levnadsnivå innebär en godtagbar levnadsstandard, men innebär inte nödvändigtvis en god levnadsstandard, och en skälig levnadsnivå kan således ibland innebära en mindre bra lösning än den mest optimala lösningen. Vad som är en skälig levnadsnivå bedöms utifrån den enskildes behov och förutsättningar, samt utifrån aktuell rättspraxis.

Socialt kontrakt

Inom Socialtjänsten i Ale kommun kan ett bistånd till en enskild beviljas socialt kontrakt enligt detta dokument. Socialtjänsten hyr en lägenhet av ett bostadsbolag och hyr ut den i andra hand till en kommuninvånare enligt gällande överenskommelser och riktlinjer, i syfte att den sökande ska erhålla en stadigvarande bostad med eget förstahandskontrakt.

Gemensamhetsboende

Ett gemensamhetsboende är en bostad där två eller tre personer bor i var sitt eget rum men delar gemensamhetsutrymmen. Ett gemensamhetsboende beviljas främst nyanlända, ensamhushåll och boendeformen är tänkt som en tillfällig lösning under tiden de boende får stöd i att hitta alternativa boendeformer.

Stödboende för vuxna

Stödboende är enligt Socialstyrelsen ett boende som tillhandahåller platser för heldygnsvistelse avsedda för personer som behöver insatser i form av tillsyn och stöd men inte vård eller behandling.

Stödboende för barn och unga 16-20 år

Placeringsform för barn och unga i åldern 16-20 år som syftar till att träna och förbereda barnet eller den unge för ett självständigt boende och vuxenliv. Denna insats behandlas i andra riktlinjer.

Bostad med särskild service (BmSS) enligt LSS

Det finns två former av bostad med särskild service för personer med funktionsnedsättning; gruppboende och serviceboende.

Gruppboende är ett bostadsalternativ för personer som har ett så omfattande tillsyns- och omvårdnadsbehov att mer eller mindre kontinuerlig närvaro av personal är nödvändig. Syftet med gruppboendet är att vuxna personer med funktionsnedsättning som inte klarar eget boende eller boende i serviceboende ändå ska ha möjlighet att lämna föräldrahemmet och skapa sig ett eget hem.

Servicebostad är ett boendeanternativ för personer som har stort behov av närhet till personal men till viss del klarar ett enskilt boende. En servicebostad består av ett antal lägenheter som har tillgång till gemensam service och fast anställd personal.

Korttidsboende enligt SoL

Ett korttidsboende kan beviljas enligt 4 kap. 1 § SoL i de fall där den enskilde är i behov av tillfälligt stöd.

Särskild boende enligt SoL

Boende med stödinsatser enligt SoL där den enskilde har ett andrahandskontrakt med Ale kommun som hyresvärd. Kontraktet gäller så länge den enskilde har behov av stödinsatser från kommunen. Genom biståndet ska den enskilde tillförsäkras en skälig levnadsnivå.

Särskilt boende för äldre enligt SoL

Särskilt boende för äldre är en behovsprövad boendeform enligt Socialtjänstlagen. Detta är den enda lagstadgade boendeform kommunen har för äldre. Kommunerna är enligt 5 kapitlet 5 § i Socialtjänstlagen skyldiga att tillhandahålla särskilda boendeformer för service och omvårdnad för äldre som behöver särskilt stöd. När skälig levnadsnivå inte längre kan tillgodoses i det egna boendet och den äldre har behov av insatser och omvårdnad dygnet runt, beslutas om denna boendeform. Det vanligaste är att den äldre hyr lägenheten genom ett andrahandskontrakt med besittningsrätt. Den äldre betalar hyra, en omvårdnadsavgift och avgift för mat och måltider.

En medboende har rätt att flytta med. I samband med inflyttning får den medboende avsäga sig besittningsrätten när den med behov inte bor kvar. Den medboende ombeds även ansöka om trygghetsbostad.

Trygghetsbostad

Trygghetsbostad är en boendeform utöver det lagstadgade, som Ale kommun frivilligt åtagit sig genom ett politiskt beslut. Ingen biståndsbedömning sker, vid behov av insatser ges dessa via hemtjänst. Den enskilde måste vara 65 år för att kunna ansöka om trygghetsboende och ansökan görs genom kontaktcenter.

4 Grundläggande förutsättningar

Det finns två regeringsrättsdomar (RÅ 1990 ref.119 och RÅ 2004 ref. 130) som ger viss vägledning i bedömningen om att ansöka om boende. Följande förutsättningar gäller för att en enskild ska vara berättigad bistånd till anskaffande av bostad enligt 4 kap. 1 § SoL. I handläggningen måste alltid dessa förutsättningar beaktas. Begreppen kommer att återkomma i flera delar av dessa riktlinjer.

Bistånd till akuta behov, och bistånd till anskaffande av bostad

I handläggning av ansökan om hjälp till bostad av olika slag är det viktigt att urskilja om ansökan gäller:

- Akut behov av tak över huvudet enligt kommunens yttersta ansvar, eller
- Hjälp till anskaffning av en bostad enligt 4 kap. 1 § Socialtjänstlagen

När ett eventuellt bistånd beviljas är det viktigt att göra samma åtskillnad. Insatser för att avhjälpa ett akut behov av tak över huvudet och insatser för att tillgodose behov av anskaffning av bostad har olika syften, och en enskild kan vara berättigad bistånd till endast en av dessa eller till båda insatserna.

Det är viktigt att tänka på att bistånd till anskaffande av bostad inte är ett snabbare sätt att få en bostad än de allmänna sätten att anskaffa en bostad. Det är istället ett sätt för personer med speciella svårigheter på bostadsmarknaden att kunna få tillgång till en bostad.

Speciella och allmänna svårigheter på bostadsmarknaden

Vad gäller bistånd till anskaffande av bostad finns inte något särskilt stöd i socialtjänstlagen. Den enskilde har själv ansvar att söka bostad via bostadsförmedlingen eller ställa sig i kö för bostad på annat sätt. Det kan dock finnas situationer, där socialnämnden kan bistå den enskilde, som när den enskilde har speciella svårigheter att på egen hand skaffa bostad samt i de situationer då den biståndssökande står helt utan tak över huvudet och behovet inte kan tillgodoses på annat sätt. Det kan då vara socialnämndens skyldighet att ordna logi.

Speciella svårigheter är specifika individuella svårigheter som har en tydlig koppling till den enskildes möjligheter att anskaffa en bostad. Detta måste skiljas från allmänna svårigheter på bostadsmarknaden, vilket är svårigheter som alla eller de flesta av de som söker bostad möter, så som lång kötid, svårigheter i vissa regioner eller dyra hyror.

Speciella svårigheter måste också skiljas från andra svårigheter som en enskild kan ha i sitt liv, men som inte har någon direkt koppling till den enskildes möjlighet att anskaffa en bostad.

Se vidare avsnitt "allmänna och speciella svårigheter".

Att finna, få eller behålla en bostad

Speciella svårigheter på bostadsmarknaden kan innebära ett hinder för den enskilde på olika sätt. Svårigheterna kan hindra honom eller henne från att:

- finna en bostad
- få en bostad
- behålla en bostad

Det är viktigt att i bedömningen av den enskildes speciella svårigheter på bostadsmarknaden avgöra på vilket sätt dessa hindrar den enskilde från att anskaffa en bostad. Detta är viktigt för att kunna avgöra vilket bistånd som bäst kan tillgodose den enskildes behov.

Förutsättningar för rätt till bistånd för anskaffande av bostad

En sökande kan bara vara berättigad bistånd till anskaffande av bostad om dessa förutsättningar föreligger samtidigt:

1. den enskilde är helt bostadslös
2. han eller hon har speciella svårigheter på bostadsmarknaden

I prövningen av rätten till bistånd ska också vägas om behovet kan tillgodoses på annat sätt, vilket innebär att den sökande måste ha uttömt alla sina möjligheter att tillgodose behovet på annat sätt.

När det gäller den närmare utformningen av biståndet, har den enskilde ingen ovillkorlig rätt att få viss bestämd insats. Insatsen ska syfta till att tillförsäkra den enskilde en skälig levnadsnivå.

5 Att söka bostad/allmänna förutsättningar på bostadsmarknaden

Alla kommuninvånare har ansvar för att i första hand ordna sitt boende på egen hand, genom tillfälliga eller varaktiga boendelösningar beroende på förutsättning. Det är den enskildes eget ansvar att ordna sin boendesituation utifrån rådande förutsättningar, samt att i god tid planera för kommande behov av flytt. Om ett behov av flytt är tvingande eller akut ställs högre krav på den enskilde att hen är aktivt bostadssökande på olika sätt.

Varierat söksätt

För att öka möjligheten att erhålla en bostad på egen hand väntas den enskilde söka bostäder på ett varierat sätt. Att söka bostäder på ett varierat sätt innebär att man behöver söka på olika sätt inom till exempel följande områden:

Olika former av kontrakt

För att lösa sin boendesituation kan ett hushåll behöva söka lägenheter både i 1:a hand, i 2:a hand och som inneboende, samt både tillsvidarekontrakt och tidsbegränsade kontrakt. Det går ofta snabbare flytta in i ett andrahandskontrakt eller i ett tidsbegränsat kontrakt än i ett förstahandskontrakt. En del personer har också möjlighet att tillgodose sitt behov av bostad genom inköp av bostadsrätt.

Geografiska sökområden

Finns ingen ovillkorlig rätt att bo i Ale kommun, eller i närområdet. Huvudregeln är den enskilde söker bostäder i hela Sverige för att kunna sägas göra vad hen kan för att lösa sin egen situation. Detta gäller även om hushållet har barn, eller annat nätverk i ett visst geografiskt område. I vissa fall kan det finnas särskilda skäl som gör att den enskildes geografiska sökområde begränsas. Exempelvis då det finns barn i hushållet som har en umgängesförälder eller andra särskilda behov hos barnen.

Om den enskilde arbetar ska en avvägning göras gällande möjligheter till bostad och arbete vid en flytt. Därefter görs en bedömning kring huruvida det geografiska sökområdet är rimligt att begränsa eller ej.

Olika sökvägar

Det finns många olika sätt att söka bostäder på, och för att ha en god chans att få en bostad kan sökandet inte begränsas till exempelvis enbart köer i kommunala bostadsbolag. Andra sätt att söka bostad på är genom annonser på internet eller tidningar, genom egen annons i sociala medier/tidningar/anslagstavlor, genom bostadsköer i kommunala och privata bolag, genom telefonkontakt med hyresvärdar för spontanansökan eller genom kontakter sitt nätverk.

Olika hyresvärdar

För att öka chansen att hitta en bostad ska kontakt tas med olika typer av hyresvärdar. Kommunala hyresbolag och större hyresvärdar har ofta striktare regler för vilka hyresgäster de godkänner för uthyrning. Mindre hyresvärdar och privatpersoner har ofta större utrymme att göra individuella bedömningar och kan ha större tolerans för ekonomiska eller andra problem hos den sökande.

Söktid

Bostadsmarknaden i allmänhet är sådan att det ofta tar lång tid att få en bostad även om man har goda ekonomiska förutsättningar. Bostadsmarknaden skiljer sig mycket åt mellan olika delar av landet. Man kan därför räkna med att behöva söka bostäder under minst ett par års tid innan man får en egen bostad, om man enbart söker i ett begränsat område.

6 Akut tak över huvudet

Det är viktigt att särskilja ansökan om bistånd till akut tak över huvudet från ansökan om bistånd till stadigvarande boende. Nedan behandlas riktlinjer för handläggning av ansökan om bistånd till akut tak över huvudet.

Kriterier för rätten till bistånd

Vid akut bostadslöshet där den enskilde står utan tak över huvudet för natten kan socialtjänsten vara skyldig att utge bistånd för att undvika en nödsituation. Biståndet beviljas enligt kommunens yttersta ansvar, som följer av 2 kap 1 § Socialtjänstlagen, om det är det enda sättet för den enskilde att uppnå en skälig levnadsnivå. Vilket bistånd socialtjänsten då beviljar beror på den sökandes situation och behov. Ansökan om akut bistånd till tak över huvudet ska inte förväxlas med ansökan om annat mer långsiktigt boende.

En ansökan om akut boende kan göras samtidigt som det finns en pågående eller avslutad utredning av rätten till bistånd om anskaffande av bostad.

Eget ansvar

Vid ansökan om akut bistånd till tak över huvudet gäller samma förutsättningar som vid ansökan om annat bistånd, det vill säga den enskilde har skyldighet att göra vad hen kan för att själv försöka lösa sin akuta situation. Det innebär att man har skyldighet att aktivt söka akuta boendelösningar på olika sätt så som:

- via sitt nätverk
- via annonser

- genom att ta in på vandrarhem på egen bekostnad
- på andra lämpliga sätt

För att lösa sin akuta situation ska även kortvariga lösningar för enstaka nätter eller fler sökas, utöver en mer långsiktig lösning. Då det gäller en akut situation bör det i allmänhet kunna förutsättas att den sökande ägnar mycket tid åt detta både vid ansökningstillfället, tiden innan den akuta situationen uppstår samt under tiden ett eventuellt bistånd verkställs.

Som regel kan bistånd till akut tak över huvudet inte beviljas om den sökande lämnar en bostad, till exempel sitt föräldrahem eller ett samboskap. I det fall den sökande uppger att hen inte kan bo i en tidigare bostad måste detta utredas grundligt, genom till exempel kontakt med föräldrar med samtycke från den enskilde. Situationer när det skulle kunna bli aktuellt att bevilja ett akut bistånd i sådana fall kan vara vid våld i nära relationer eller allvarliga konflikter mellan barn och föräldrar.

Exempel på bistånd

Om akut tak över huvudet bedöms ska beviljas enligt kommunens yttersta ansvar, finns ett flertal olika bistånd genom vilket vi kan verkställa insatsen. Huvudregeln är att bistånd till akut tak över huvudet i första hand verkställs genom boende på vandrarhem.

Vandrarhem

Vandrarhem kan bli aktuellt i de fall när den sökande väntas kunna klara av ett akut boende utan stöd och utan att allvarligt störa andra gäster på vandrarhemmet. När det gäller ensamstående vuxna är huvudregeln att bistånd till boende i sovsal beviljas, om inte särskilda skäl föreligger. Bistånd till vandrarhem kan beviljas som ett ekonomiskt bistånd, eller genom att socialtjänsten bokar plats på vandrarhem mot faktura. Bistånd beviljas enligt billigast möjliga alternativ. Om den sökande har egna inkomster ska hen alltid i första hand

själv bekosta vandrarhemmet. Även då gäller att det billigaste möjliga alternativet ska väljas, för att den sökande ska kunna sägas ha gjort vad hen kan för att uppnå en skälig levnadsnivå.

Köpt akutboende

Köpt akutboende/härbärge kan bli aktuellt i de fall den sökande inte väntas kunna klara av ett akut boende utan stöd eller tillsyn. Det rör sig i allmänhet om någon typ av stödboende. Den sökande kan till exempel ha ett allvarligt missbruk eller en psykisk sjukdom. Vilket boende som beviljas beror på socialtjänstens bedömning av den sökandes behov – till exempel hur mycket stöd hen är i behov av och huruvida boendet måste vara drogfritt eller ej. Den insats och verkställighet som beviljas ska motsvara behoven hos den enskilde. Köpt akutboende är som regel inte lämpligt för familjer med barn.

Jourlägenhet

Jourlägenheter är att jämföra med andra typer av akuta tak över huvudet-lösningar. Bistånd i form av jourlägenhet kan bli aktuellt framförallt för barnfamiljer med särskilda behov. Verkställighet i form av jourlägenhet är förknippat med samma principer som övriga akuta bistånd till tak över huvudet. Det innebär bland annat att de beslut som fattas är tidsbegränsade till korta perioder, max två månader, att det ställs fortsatt höga krav på att ordna sin situation på egen hand samt att biståndet kan komma att övergå till andra akuta lösningar med kort varsel.

Biståndets utformning

Eget ansvar

För att vara berättigad bistånd till akut boende krävs att den biståndsberättigade söker både andra tillfälliga lösningar och långsiktiga lösningar mycket aktivt.

Andra akuta lösningar ska sökas både på den ordinarie bostadsmarknaden och genom den enskildes nätverk. Sökandet ska i det akuta läget i första hand fokusera på snabba, akuta lösningar så som exempelvis boende hos personer i nätverket under kortare eller längre perioder, samt inneboende- eller andrahandskontrakt.

Den sökande ska alltid redovisa de bostäder som sökts inför varje ansökan om akut bistånd. Det gäller även vid ansökan om fortsatt bistånd till akut tak över huvudet när en beslutsperiod är slut.

Tidsbegränsningar

Bistånd till akut tak över huvudet är just ett akut bistånd, som inte planeras över längre perioder. Biståndet har alltid en tidsbegränsning på en kortare period. Huvudregeln är att biståndet beviljas för en natt och upp till maximalt två veckor. Därefter avslutas biståndet och vid ny ansökan görs en ny bedömning. Den sökande har samma ansvar att lösa sin akuta situation själv under hela biståndsperioden.

7 Exempel på bistånd och annat stöd

Socialtjänsten kan behöva hjälpa en enskild som har speciella svårigheter att ordna sitt boende på egen hand. När det gäller den närmare utformningen av biståndet, har den enskilde ingen ovillkorlig rätt att få viss bestämd insats. Biståndet ska matcha de speciella svårigheterna som personen har, samt vilken typ av hinder det rör sig om. En person kan ha svårigheter inom flera olika områden, och flera olika typer av bistånd kan beviljas, varför det kan vara aktuellt med samverkan mellan olika enheter och verksamheter.

Utifrån en individuell bedömning skulle nedan listade bistånd kunna bli aktuella för att tillgodose den enskildes behov av stöd. Det är vid alla typer av bistånd viktigt att det tydligt kan kopplas till den sökandes behov och att det finns en tydlig målsättning med biståndet som syftar till att den sökande ska erhålla en egen bostad.

Observera att bistånd i form av förtur i den kommunala bostadskön inte kan tillhandahållas, då den typen av insats inte finns inom ramen för samverkan med Alebyggen.

Bistånd vid speciella svårigheter att finna en bostad

Om den enskilde har speciella svårigheter som gör det svårt att finna en bostad kan bistånd beviljas i form av:

- Information/rådgivning till bostadssökande i större eller mindre omfattning.

Bistånd vid speciella svårigheter att få en bostad

Om den enskilde har speciella svårigheter som gör det svårt att få en bostad kan bistånd beviljas i form av nedanstående. I första hand beviljas det minst omfattande biståndet som kan tillgodose den enskildes behov.

- Deposition för att möjliggöra för den enskilde med ekonomiska svårigheter att erhålla en bostad.
- Hyresgaranti kan beviljas under ett år från inflyttningsdatum.
- Förmedling i syfte att tillgodose krav/önskemål från en hyresvärd för att få ett hyreskontrakt.
- Referenslägenhet i syfte att ge den enskilde möjlighet att få goda referenser.
- Socialt kontrakt med plan för fortsatt väg till eget kontrakt.
- Köpt boende med planerad boendetrappa eller plan för fortsatt väg till eget kontrakt.
- Bostad 1 vid långvarigt missbruk och hemlöshet.

Bistånd vid speciella svårigheter att behålla en bostad

Om den enskilde har speciella svårigheter som gör det svårt att behålla en bostad kan bistånd beviljas i form av nedanstående. I första hand beviljas det minst omfattande biståndet som kan tillgodose den enskildes behov.

- Förmedling av egna medel, kan beviljas om den enskildes svårigheter är kopplade till förmågan att hantera sin ekonomiska situation.
- Hyresgaranti kan beviljas under ett år från inflyttningsdatum och avser en garanti till hyresvärden om hyran under uppsägningstid, max tre månader. Garantin ställs för specifik bostad/adress.
- Behandlare via Individ- och familjeomsorgens öppenvård kan beviljas för att stötta den enskilde att klara av att sköta sin bostad, när hindren är av social karaktär.
- Köpt boende med stöd kan vara ett alternativ då internt boende med stöd inte är lämplig av någon anledning. Beviljas med plan för att stödet ska leda till att den enskilde ska kunna hantera sina speciella svårigheter på bostadsmarknaden i syfte att erhålla ett eget kontrakt.

Annat stöd från samhället med betydelse för möjligheten att finna, få och behålla en bostad

Utöver bistånd som beviljas av individ- och familjeomsorgen finns också annat stöd i samhället som ibland kan öka möjligheten för den enskilde att finna, få eller behålla en bostad. Det kan till exempel röra sig om:

- God man eller förvaltare som beviljas av Tingsrätten efter förslag från kommunens överförmyndarnämnd.
- Boendestöd, som bedöms av individ- och familjeomsorgen.
- Sjukvård som kan öka den enskildes möjlighet att hantera sin bostad och sin vardag, som bedöms av sjukvården.
- Bostadsförmedlingar eller ideella föreningar som kan hjälpa enskilda att söka bostäder.

8 Olika grupper

Nedan följer en beskrivning av olika typer av grupper som kan komma att ansöka om bistånd i form av anskaffande av bostad, eller i form av akut tak över huvudet. När det gäller vissa grupper har socialtjänsten ett särskilt ansvar, och för andra grupper gäller samma förutsättningar som andra när det kommer till ansökan om bistånd.

Barnfamiljer

Enligt prop. 1996/97:124 ska barnperspektivet särskilt beaktas när familjer ansöker om bistånd hos socialtjänsten. Barnets bästa är inte alltid direkt avgörande för vilka beslut som fattas, men ska alltid beaktas, utredas och redovisas. I de fall vi beviljar bistånd till akut tak över huvudet till en barnfamilj ska vi eftersträva lösningar som innebär så lite avbrott i barnets övriga vardag som möjligt, när det gäller till exempel skola och umgänge. I de fall bistånd till anskaffande av bostad beviljas till barnfamilj ska vi eftersträva lösningar som är så bra som möjligt för barnet. Barnets behov av en långsiktig boendelösning är i allmänhet överordnat behov av att inte byta skola eller barnomsorg. Boende på vandrarhem under längre tid ska i möjligaste mån undvikas.

Missbruk

Ett pågående missbruk är i sig inte en omständighet som gör att en bostadslös person har rätt till bistånd till anskaffning av bostad. Ett omfattande missbruk i kombination med andra omständigheter kan dock göra att rätt till någon typ av bistånd enligt 4 kap 1 § SoL inträder enligt riktlinjerna i övrigt.

Våld i nära relationer, brottsoffer, hedersrelaterat våld

Till socialnämndernas uppgifter hör, enligt 5 kap. 11 § första stycket socialtjänstlagen (2001:53), SoL, att ”verka för att den som utsatts för brott och dennes närstående får stöd och hjälp”. Enligt SOSFS 2014:4 bör socialtjänsten kunna erbjuda någon typ av hjälp att ordna en stadigvarande bostad till vuxna som utsatts för våld av sin partner, samt till den utsatte vuxnes barn och till barn som utsatts för hedersrelaterat våld. I kontakt med dessa personer är det därför viktigt att vi alltid säkerställer att personen har egna förutsättningar att skaffa en egen bostad, alternativt gör en bedömning av om speciella svårigheter föreligger enligt dessa riktlinjer.

Bistånd i form av boende till personer som utsatts för våld i nära relationer eller annan typ av brottslighet handlar i allmänhet främst om akuta boendelösningar. Syftet är att ge den enskilde möjlighet att ta sig från en destruktiv eller potentiellt farlig plats, till en trygg plats.

I vissa fall av våldsärenden kan bistånd även handla om boendelösning för den som utsätter närstående för våld för att separera honom/henne från den/de utsatta i akutläget.

Före detta ensamkommande flyktingbarn som blivit myndigt

Ensamkommande flyktingbarn har rätt att få stöd och hjälp med boende och livsföring fram tills dess att de är 21 år gamla under förutsättningen att de studerar på gymnasiet. Avslutar de studierna och är 18 år eller äldre gäller samma förutsättningar vid ansökan om boende eller akut tak över huvudet som för övriga myndiga individer.

Anhöriginvandring ensamkommande barn

För anhöriga till tidigare ensamkommande flyktingbarn som flyttar till kommunen gäller samma förutsättningar vid ansökan om hjälp till anskaffande av bostad eller akut tak över

huvudet som för andra. Det innebär bland annat att vi gör bedömning kring om den sökande har speciella svårigheter på bostadsmarknaden på samma sätt som för övriga kommuninvånare. Om familjen saknar tak över huvudet vid ankomsten till kommunen görs en bedömning av om de är berättigade bistånd till akut tak över huvudet.

Mottagande av nyanlända

Ale kommun har ett bostadssocialt ansvar för mottagandet av nyanlända enligt bostättningslagen. Migrationsverket anvisar årligen ett antal nyanlända som erhållit permanent uppehållstillstånd. Detta ansvar verkställs genom sociala kontrakt eller andra boendeformer via socialtjänsten. Bostaden iordningställs enligt avtal med migrationsverket/lag (2016:38) om mottagande av vissa nyanlända för bosättning, och är inte ett bistånd enligt socialtjänstlagen.

Unga efter att vård upphört

5 kap. 1 § pt 10 SoL:

Socialnämnden ska i sin omsorg om barn och unga tillgodose det särskilda behov av stöd och hjälp som kan finnas sedan vård och fostran utanför det egna hemmet upphört, eller sedan verkställighet av sluten ungdomsvård enligt lagen (1998:603) om verkställighet av sluten ungdomsvård upphört.

För unga som har haft insatser från socialtjänsten kan avslutningen av insatserna innebära att de tar klivet ut i vuxenlivet. En ung person som lämnar vård i form av familjehem, HVB eller stödboende för att flytta till eget boende har rätt till fortsatt stöd efter vård utanför det egna hemmet har upphört. Hjälpen kan se ut på många olika sätt. Exempelvis kan en placering i familjehem övergå till att den unge blir inackorderad i det tidigare familjehemmet eller hos någon annan. Den unge kan behöva stöd med en akut boendelösning eller hjälp att söka boende. Den unge kan exempelvis få boendestöd och/eller

ekonomiskt bistånd för att bli självförsörjande samt bistånd till sådant som andra får av sina föräldrar som en självklarhet, t.ex. saker till hemmet.

Människor med funktionsnedsättning och/eller psykisk ohälsa

Personer som av fysiska eller psykiska skäl möter betydande svårigheter i sin dagliga livsföring och därmed kan behöva hjälp med att anskaffa bostad i de fallen då personerna inte är i behov av särskilt anpassat boende (exempelvis LSS-boende), men ändå har betydande svårigheter att på egen hand finna och behålla en bostad. Socialnämndens ansvar för gruppens behov av stöd vad gäller bland annat boende poängteras extra tydligt i 5 kap. 7 § SoL.

9 Vräkningsförebyggande arbete

Socialtjänsten bedriver ett vräkningsförebyggande arbete som dels innebär en formaliserad uppföljning av hyresskulder samt en uppsökande verksamhet vid allvarligare störning som kan leda till förverkande av hyresrätten.

Hyresskulder

Hyresvärd ska enligt JB 12 kap. 25 § underrätta socialnämnden i de fall då hyresgäst inte betalt hyran med en veckas dröjsmål.

Syftet med lagen är att i möjligaste mån förebygga och förhindra vräkning till följd av hyresskulder. När socialtjänsten får information om att en enskild riskerar att bli uppsagd från sin bostad kontaktas den enskilde.

Störningar

Hyresvärd ska enligt JB 12 kap. 25 § underrätta Socialnämnden om en hyresgäst utsätter sina grannar för störningar. Om hyresgästen bryter mot detta och inte bättrar sig efter att hen fått en tillsägelse kan hyresrätten förverkas enligt 42 § 1 st. 6 p. När sådan information når Socialtjänsten ska ärendet bedömas och i vissa fall erbjuds den enskilde stöd i att behålla sitt boende. Stödet anpassas till den boendes problematik och det kan t.ex. röra sig om motivering till behandling för missbruk eller stöd i att vårda sin lägenhet.

Barnets bästa

Socialtjänsten har enligt Socialtjänstlagen 1 kap. 2 § ett ansvar för att särskilt beakta barnets bästa vid åtgärder som rör barn. Socialtjänsten har ett ansvar för att särskilt beakta barns situation. Skulder och störningar som rör familjer med barn eller umgängesbarn följs därför upp särskilt. Målet är att i möjligaste mån undvika att barnfamiljer sägs upp eller vräks från sin bostad. För att göra det ska socialtjänsten när det är möjligt komma i kontakt med barnfamiljer som hotas av uppsägning i ett så tidigt skede som möjligt.